

Belarusian A: literature – Standard level – Paper 1
Biélorusse A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Bielorruso A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)
Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)
Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Напішыце літаратурны аналіз толькі **аднаго** з двух дадзеных тэкстаў. У сваім аналізе Вы мусіце адказаць на абодва накіравальныя пытанні.

1.

Марына Паўлаўна стаяла, уклечыўшы на канапе, перад акном – роўна, нерухома, як на шчырым маленні, і ўзіралася ў сіні вечаровы змрок. Як увайшоў Галілей, яна страпянулася, быццам спалохалася, каб не ўступіў хто ў кола яе вольна раскінутых на самоце думак, саскочыла долу і села, стуліўшыся, у куточку канапы.

5 Галілей непакойна тупаў у парозе і раз-пораз стрымана кашляў.

– Можа святло запаліць, дзядзька Ахрэм?

– Кхе... кхе... вось зараз скончу сваю работу, дык зраблю электрычнасць вам,

Марына Паўлаўна... ветрачок, як у мяне...

10 – Пакуль што я запалю лямпу. Сядайце, калі ласка. Галілей падышоў бліжэй, але астаўся стаяць – сядзець ён не любіў.

Марына Паўлаўна запаліла святло, і яно цьмяна азарыла твар яе, стараваты ўжо, збяклы, з бясцветнымі вачмі, у пустэчы якіх правальваліся ўсе захаваныя думкі яе і адчуванні.

Галілеева барадзёнка затрэслася ў спагадлівай турбоце. І каб развеець

15 Марыне Паўлаўне яе глухую немарасць, ён – аб чым жа больш? – зачаў гаварыць аб сваім вынаходніцтве:

– Усё з печкаю вэдзгаюся, Марына Паўлаўна... ага... Цыркулярная печка...

цыркуляцыя, значыцца, духу... ага... Дый карціць мне, каб як без дыму. Дым цеплыню з хаты выносіць, дык каб затрымаць яе...

20 Марына Паўлаўна ледзь прыметна ўсміхнулася:

– Як жа гэта без дыму, дзядзька Ахрэм? Без дыму ж агню не бывае.

Галілей замітусіўся па хаце:

– Вось так... Вось гэтак... Адсюль – сюды... Адтуль – туды...

25 Марына Паўлаўна ўдалася ў свае патаемныя думы. Пад Галілееву мітусянину думалася лягчэй і спакойней – думкі ішлі больш практычныя, хатнія.

– Ага... вось так... Зразумелі, Марына Паўлаўна?

Марына Паўлаўна не зразумела нічога, але троху супакоілася і, замест адказу, раптам загаварыла – зусім вольна, адкрыта – пра сваё:

30 – Што мне рабіць, дзядзька Ахрэм? Ці мне самой скончыць усё, ці чакаць, мо ўладзіцца неяк, мо мінецца гэта ў яго... Яму ўжо пад сорок, вы ведаеце? У нас жа зусім дарослая дачка. Мы дзевятнаццаць год як жанатыя... Як гэта разумець, дзядзька Ахрэм? Што рабіць?

Галілей стуліўся ў настарожанай гатоўнасці развязаць цяжкую праблему

35 Марыны Паўлаўны. Ён захапляўся кожнай праблемай, якая траплялася на ягоным жыццёвым шляху, – усё роўна, ці мела яна непасрэднае да яго дачынэнне, ці не – і з роўнай стараннасцю біўся над яе развязаннем. Такі ўжо быў Галілееў характар! Цяпер ён без ніякага жалю кінуў свае разважанні аб цыркулярнай бяздымнай печы і ўраз працяўся турботаю Марыны Паўлаўны.

40 – Кхе... кхе... Тут трэба памеркаваць, Марына Паўлаўна... Апошняе каханне бывае моцнае, дужа моцнае... І дурное. Стары дурней за маладога хлопца кахае... ага... Ды яшчэ і свет цяпер лёгкі пайшоў... Вальготны цяпер свет для чалавечай душы. Гэткім светам – няма чалавеку ніякага ўёму.

– Я ж не трымаю яго, дзядзька Ахрэм. Ён сам не хоча кідаць мяне.

45 – Пэўна, што не хоча. Тут трэба памеркаваць... Не хоча, бо да старое ласкі прывык, да абыходу. А і новае загарэлася. Вось і ламаецца чалавек.

– Праўда, што цяжка яму бывае таксама. Галілей раптам замуляўся, закхекаў, затупаў непакойна на месцы. Значыць, меў сказаць нешта для яго важнае, нясцерпнае.

- Я мяркую так, Марына Паўлаўна. Усё ламаецца, дык і чалевак мусіць ламацца.
Не ў тым, дык у тым... Раз ператруска ўсяму... усяму ператруска...
- 50 Ён ступіў крок наперад і ў нервовай паспешнасці зашаптаў:
– Да душы ж, усё ламаецца, Марына Паўлаўна. Нешта будзе, нешта будзе. Можа новая рэвалюцыя ідзе... Я яшчэ не ведаю, не ўцяплю ніяк. Думаю, думаю, а не надумаю нічагутка. Як вы ўважаеце, Марына Паўлаўна? У які бок гэта пойдзе?
Марына Паўлаўна млява адмахнулася:
- 55 – Не ведаю я, дзядзька Ахрэм. Пагаманіце з Сымонам, ён добра знаецца ў гэтым ува ўсім.
Галілей чамусьці спалохаўся:
– Добра, добра, я пагаманю з ім, я пагаманю...
І адчужана змоўк. І Марына Паўлаўна сядзела моўчкі – неяк было ўзнімаць зноў
- 60 гутарку пра сваё. Галілей яшчэ троху патупаў ды пайшоў на кухню аглядаць зробленую ім па адмысловай сістэме спецыяльна для Марыны Паўлаўны сушыльнію.

Міхась Зарэцкі, *Вязьмо* (1932)

- (а) Апішыце адносіны паміж рознымі пунктамі погляду персанажаў.
- (б) Якія літаратурныя сродкі ўжывае аўтар для перадачы псіхалагічнага стану персанажаў?

2.

Пяць

- А калісьці надыдзе дзень,
і ён табе скажа: “Ма,
гэта не шапка, а смех адзін!
Хочаш – насі сама”.
- 5 Кіне яе на канапу,
пойдзе ў свой пакой і
ўключыць там Muse, ці Coldplay,
ці нешта яшчэ такое
(што будуць слухаць у дваццаць трэцім
10 гэтыя дзеці?)
- А неяк убачыць дзіцячае фота
на сайце і скажа: “Ну вы далі!
У мяне там зуба няма, і ўвогуле – выдалі.
Павесь лепш туды Далі”.
- 15 Кіне ў заплечнік рыдэр
(плэер, айфон, тамтам)
і – “Не чакайце, мам!”
Махне рукой, усміхнецца
ды апынецца там,
20 дзе побач з дзяўчынкай-скерца
стане сэрца шалёна біцца.
Як і тваё, дарэчы:
ты з гэтага часу штовечар
пачнеш класціся позна, правяраць тэлефон...
25 Звоніць. Гэта не ён?
- Цяпер ты таксама не спіш. Пакуль –
таму, што кашляе, прачынаецца, просіць тваю руку
(ведае: ад любога цмока і ведзьмака
абароніць гэта рука).
- 30 І ты закідаеш дэдлайны і важныя прапановы –
на гарышча, у куфар, дзе цень.
Бо калісьці надыдзе дзень,
і ён сыдзе – дарослы – жыць.
А пакуль – верабейкам сонным – папросіць піць,
35 і яму яшчэ толькі пяць.
Можна гладзіць па валасах,
трымаць за руку,
сцерагчы яго сон
і самой
40 не спаць.

Вольга Гронская, *Казкі для вар’ятаў* (2013)

- (а) Якую ролю адыгрывае радок “А калісьці надыдзе дзень” у сэнсавай пабудове ўсяго верша?
  - (б) Як аўтар выкарыстоўвае сродкі мовы для стварэння жывых вобразаў?
-